
INITIATIEFADVIES

**Voorstellen van actiepijlers voor de opstelling
en de uitvoering van een plan
« Eenoudergezinnen »**

Advies behandeld door

Commissie Diversiteit – Gelijkheid van kansen - Armoede

Advies behandeld op

25 juni, 6 juli, 3 en 24 september en 13 oktober 2020

Advies aangenomen door de Plenaire
vergadering van

19 november 2020

BRUPARTNERS

Bischoffsheimlaan 26 – 1000 Brussel

Tel : 02 205 68 68 – brupartners@brupartners.brussels – www.brupartners.brussels

Context

In het kader van de Strategie 2025 werd Brupartners belast met het *“voorstellen van actieplannen om de situatie van alleenstaande ouders te verbeteren, onder meer op basis van de aanbevelingen van de studie van het Territoriaal Pact « Eenoudergezinnen in Brussel, status quaestionis in perspectief ”*” (zie beleidswerf 6 van doelstelling 8 van pijler 2).

Aangezien de situatie van de eenoudergezinnen tot de prioriteiten behoorde die tijdens de Sociale Top van 28 oktober 2015 werden bepaald, was Brupartners snel aan het werk gegaan om zijn actieplan ten gunste van de eenoudergezinnen onder de vorm van een initiatiefadvies te kunnen voorstellen¹.

Dit actieplan werd vervolgens voorgelegd en goedgekeurd door het stuurcomité van doelstelling 8 van pijler 2 van de Strategie 2025, zoals voorzien door de methodologie uitgewerkt in het kader van de Strategie 2025.

Brupartners heeft vervolgens voor elk van de in zijn initiatiefadvies geformuleerde acties een reeks actoren willen voorstellen die deze acties zouden kunnen verwezenlijken.

Op 6 november 2018 heeft Brupartners nogmaals aan minister Gosuin het dossier “Eenoudergezinnen” bezorgd, d.w.z. het actieplan van Brupartners (initiatiefadvies van 15 september 2016), evenals het actieplan uitgewerkt door ACTIRIS en een tabel die het verband tussen beide documenten legt. Minister Gosuin had namelijk gevraagd om slechts over een enkel gewestelijk plan te beschikken. Er werd evenwel geen enkele maatregel genomen.

In het kader van de Strategie GO4Brussels 2030, in doelstelling 2.2 *“Iedereen de toegang tot stabiel en duurzaam werk waarborgen”*, voorziet beleidswerf 8 om *“Initiatieven die erop gericht zijn het beroeps- en privéleven te verzoenen, te ondersteunen”*. Deze beleidswerf wordt gestuurd door de minister van Tewerkstelling, de staatssecretaris voor Gelijke Kansen en Brupartners. De maatregel streeft ernaar, het plan “Eenoudergezinnen”, dat door Brupartners in het kader van de Strategie 2025 werd opgesteld, aan een analyse te onderwerpen, desgevallend aan te passen en uit te voeren.

Brupartners wenst bijgevolg met dit initiatiefadvies zijn werkzaamheden van 2016 te actualiseren en voorstellen te formuleren die tot de gesprekken in het kader van beleidswerf 8 van de Strategie GO4Brussels 2030 zullen bijdragen.

De commissie Diversiteit, Gelijkheid van kansen en Armoede van Brupartners heeft de leden van de Raad voor non-discriminatie en diversiteit van ACTIRIS bij zijn werkzaamheden betrokken, evenals de leden van de Adviesraad voor de gelijkheid tussen vrouwen en mannen die hieraan vrijwillig hebben deelgenomen

OP 25 juni 2020 is Brupartners met zijn werkzaamheden gestart en heeft eerst de heer Martin Wagener (UCLouvain) gehoord, de wetenschappelijke supervisor van de studie *“Eenoudergezinnen in Brussel, status quaestionis in perspectief”*². Op 24 september 2020 heeft Brupartners eveneens “Pour la Solidarité-PLS” gehoord over de resultaten van hun studie en de inhoud van de internetsite over eenoudergezinnen in het Brussels gewest.

¹ [A-2016-072-ESR](#)

² Technisch platform Eenoudergezinnen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, *“Eenoudergezinnen in Brussel, status quaestionis in perspectief”*, Brussel, november 2013.

Advies

Brupartners wenst te preciseren dat het vrouwelijke op gemeenschachtige wijze wordt gebruikt.

Immers, volgens de laatste cijfers voor 2020 van het BISA³ staan mannen aan het hoofd van 8.195 eenoudergezinnen en vrouwen aan het hoofd van 51.503 eenoudergezinnen.

1. Vaststellingen

Net zoals voor zijn werkzaamheden in 2016 identificeert **Brupartners** een eenoudergezin op basis van sociaaleconomische criteria, overeenkomstig de definitie voorgesteld in het Technisch platform Eenoudergezinnen. Het betreft een gezin waarin één ouder merendeels alleen de dagelijkse economische en educatieve last van een kind (kinderen) draagt, of deze ouder nu al dan niet recht heeft op een alimentatiebijdrage. Gezinnen gebaseerd op een hersamengesteld koppel komen bijgevolg niet voor deze definitie in aanmerking, noch gescheiden koppels die formules organiseren voor een evenwichtige gedeelde voogdij over de kinderen.

Een eenoudergezin is : *“een gezin met één ouder en minstens één kind ten laste. Een ouder die (beurtelings of op permanente basis) de kinderen alleen opvoedt. Een ouder die de financiële verantwoordelijkheid alleen draagt (zonder alimentatiegeld). Een alleenstaande ouder die zijn/haar kind(eren) alleen opvoedt en de financiële verantwoordelijkheid alleen draagt.”*⁴

Brupartners wijst erop dat de definitie geen rekening houdt met het voogdijstatuut van het kind of de kinderen in eenoudergezinnen. De impact voor de gezinnen zal natuurlijk verschillen al naar gelang de voogdijformules.

Brupartners onderstreept tevens dat de situatie van de eenoudergezinnen niet enkel afhangt van beslissingen van de Brusselse Regering maar eveneens van deze genomen op federaal of communautair vlak. Het is moeilijk om een transversale visie van deze thematiek te verwerven.

Brupartners vraagt daarom om een coördinatie van het beleid op de verschillende machtsniveaus, evenals een coördinatie van alle publieke en private actoren op het terrein.

Brupartners stelt vast dat het moeilijk is om een nauwkeurige en recente visie te bezitten van de situaties van de eenoudergezinnen te Brussel. Hij vraagt dat er in het Brussels gewest gegevens over deze gezinssituaties, de evolutie ervan en de verschillende statuten zouden worden ingewonnen.

Tijdens de lockdown en gelet op de opgelegde sanitaire maatregelen stelt **Brupartners** vast dat de verzoening tussen privé- en beroepsleven moeilijk te beheren is voor alle gezinnen, en nog meer voor eenoudergezinnen. De vrouwen, die het gezinshoofd van eenoudergezinnen zijn, hebben moeten verder werken in sectoren die in bijzondere mate aan de gezondheidsrisico's zijn blootgesteld (schoonmaaksector, gezondheidszorg, grootdistributie, enz.) en hebben bijgevolg des te meer moeilijkheden ervaren toen zij thuis kwamen, met name omwille van de uitputtende voorwaarden in het kader van hun werk. Het zijn bovendien voornamelijk de moeders die tijdens de sluiting van de scholen zowel hun telewerk, de opvang van de kinderen, de opvolging van de schooltaken van de

³ http://bisa.brussels/themas/bevolking/huishoudens?_ga

⁴ Technisch platform Eenoudergezinnen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, *“Eenoudergezinnen in Brussel, status quaestionis in perspectief”*, Brussel, november 2013, p. 11.

kinderen, de maaltijden, het onderhoud van de woning hebben moeten beheren, terwijl zij reeds uitgeput raken in normale omstandigheden.

1.1 Gegevens

Zoals vermeld, tonen de laatste cijfers voor 2020 van het BISA⁵ aan dat vrouwen aan het hoofd van 86,6 % van de eenoudergezinnen staan.

Het Brussels gewest wordt gekenmerkt door de aanwezigheid op zijn grondgebied van een hoog aantal eenoudergezinnen. Dit aantal stemt overeen met 12% van de Brusselse huishoudens (10% op het niveau van het land).⁶ Deze gezinnen zijn zeer kwetsbaar : activiteitspercentage (44%), tewerkstellingspercentage (36%), hoge werkloosheidsgraad (17%). Welnu, deze gezinnen bestaan in meer dan negen gevallen op tien uit een moeder die haar kinderen alleen opvoedt en die aan hoog armoedegevaar blootgesteld is⁷.

- Types van gezinnen met kinderen in België per gewest

	Brussels Hoofdstedelijk Gewest	Vlaams gewest	Waals gewest
Eenoudergezinnen	63.521	229.388	19.1236
	32,2%	21,8%	30,4%
Tweeoudergezinnen	133.728	822.921	436.834
	67,8%	78,2%	69,6%
Totaal	197.249	1.052.309	628.070
	100,0%	100,0%	100,0%

Bron : Kruispuntbank Sociale Zekerheid 2017

- Verdeling van de begunstigden van het leefloon (of equivalent) in België volgens het type van gezin

	Samenwonenden		Alleenstaanden		Eenouder-gezinnen		Tweeouder-gezinnen		Totaal
BELGIE	80.186	33,6%	91.272	38,2%	50.507	21,2%	16.768	7,0%	238.733
Vrouwen	38.236	31,0%	34.041	27,6%	44.552	36,1%	6.477	5,3%	123.306
Mannen	41.950	36,3%	57.231	49,6%	5.955	5,5%	10.291	8,9%	115.427

Bron : Gegevens POD-MI 2018-2019

⁵ http://bisa.brussels/themas/bevolking/huishoudens?_ga

⁶ Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad, Brussels armoederapport, sociale barometer 2019.

⁷ <https://statbel.fgov.be/nl/nieuws/eenoudergezinnen-werklozen-en-huurlers-meest-kwetsbaar-voor-armoede>

- Verdeling van de begunstigden van het leefloon (of equivalent) in België volgens het type gezin per gewest

		Samenwonend		Geïsoleerd		Eenoudergezin		Tweeoudergezin		Total	
Brussels Hoofdstedelijk Gewest		22544	37,3%	22129	36,6%	11917	19,7%	3851	6,4%	60441	100%
	Vrouwen	11281	35,4%	8411	26,4%	10585	33,2%	1599	5,0%	31876	100%
	Mannen	11263	39,4%	13718	48,0%	1332	4,7%	2252	7,9%	28565	100%
Vlaams Gewest		19893	29,4%	27923	41,3%	13594	20,1%	6216	9,2%	67626	100%
	Vrouwen	9318	28,3%	9659	29,3%	12143	36,9%	1793	5,4%	32913	100%
	Mannen	10575	30,5%	18264	52,6%	1451	4,2%	4423	12,7%	34713	100%
Waals Gewest		37995	33,9%	41982	37,4%	25340	22,6%	6814	6,1%	112131	100%
	Vrouwen	17749	30,0%	16172	27,3%	22151	37,4%	3106	5,2%	59178	100%
	Mannen	20246	38,2%	25810	48,7%	3189	6,0%	3708	7,0%	52953	100%

Bron : Gegevens POD MI 2018-2019

1.2 Balans sedert het initiatiefadvies van 15 september 2016

Tijdens de Commissie Diversiteit, Gelijkheid van kansen en Armoede van 25 juni 2020 deelde de heer Martin Wagener (UCLouvain) de belangrijkste oriëntaties die door Brupartners werden weerhouden om de situatie van alleenstaande ouders t.o.v. de ingevoerde categorieën van publieke acties te verbeteren.

Brupartners stelt vast dat de voorstellen van acties geformuleerd in 2016 niet op formele wijze werden omgezet en bijgevolg op het terrein weinig concrete vooruitgang hebben betekend voor de eenoudergezinnen.

Brupartners wenst evenwel te wijzen op verschillende positieve initiatieven die wat betreft de eenoudergezinnen werden genomen, zoals het Maison des parents solos, het project Miriam, de opleidingen georganiseerd door ACTIRIS, evenals de studie en het project van een internetsite door « Pour la Solidarité-PLS » betreffende de eenoudergezinnen in het Brussels gewest. **Brupartners** betreurt evenwel het gebrek aan acties wat betreft verschillende thema's, met name inzake huisvesting.

Brupartners wijst tevens op de oprichting van twee taskforces « Echtelijk en intrafamiliaal geweld » die tijdens de Covid-19-crisis werden opgericht, de ene intra-Brussels (tweetalig) en de andere eentalig (met name met de Franse Gemeenschap, de FGC, het Waalse en het Brussels Gewest). Deze taskforces omvatten verschillende vertegenwoordigers van het verenigingsleven en vertegenwoordigers van de ministeriële kabinetten. **Brupartners** verwelkomt deze oprichting want deze taskforces laten toe om de vragen van het terrein rechtstreeks aan de politieke vertegenwoordigers voor te leggen. De beroepskrachten van het terrein zijn eveneens zeer tevreden over deze samenwerking en wensen dat deze in de tijd behouden blijft. **Brupartners** vraagt in dit verband dat de werkzaamheden van deze taskforces worden verdergezet en na de crisis kunnen doorlopen.

2. Algemene beschouwingen

2.1 Een globaal gewestelijk plan

Naar het voorbeeld van het Brussels Plan ter bestrijding van vrouwengeweld, vraagt **Brupartners** aan de Regering om een globaal gewestelijk plan op te stellen met actievoorstellen voor eenoudergezinnen. Bij de uitwerking van dit plan zouden alle actoren (overheidsdiensten, verenigingen, gemeenten, OCMW, enz.), die met dit vraagstuk te maken hebben en op het terrein actief zijn, moeten worden betrokken, teneinde over de meest concrete en uitvoerbare voorstellen te beschikken om de situatie van eenoudergezinnen te verbeteren. De betrokkenheid van deze actoren laat eveneens toe om over een analyse van de situatie te beschikken waarin iedereen zich kan herkennen

Brupartners wenst dat alle actoren worden uitgenodigd om hieraan deel te nemen of over dit toekomstig plan een advies te verstrekken. Doel is eveneens dat voor dit plan een begeleidingsmethode wordt uitgewerkt teneinde een realisatie en opvolging (monitoring) en een balans mogelijk te maken die voldoet aan de ambities en de wil om deze gezinnen op dagelijkse basis te helpen.

2.2 Impact van de Covid-19-crisis

Brupartners wijst erop dat de Covid-19-crisis de economische en sociale problemen heeft verergerd van gezinnen die zich reeds voor de crisis in een bijzonder moeilijke sociaaleconomische situatie bevonden.

Brupartners vestigt eveneens de aandacht op het feit dat heel wat vrouwen zwaar werden en worden getroffen door de Covid-19-gezondheids crisis. Deze pandemie heeft de ongelijkheden tussen vrouwen en mannen in al hun vormen op de voorgrond geplaatst. Achter de eenoudergezinnen verschuilen zich voornamelijk vrouwen. Immers, zoals hierboven aangegeven, worden 86,6% van deze gezinnen door alleenstaande moeders bestuurd. De crisis heeft een impact op de economische rechten van vrouwen vermits zij vaak precaire, tijdelijke arbeidsplaatsen invullen, of over arbeidsovereenkomsten met aanpassingen beschikken (tijdscrediet, enz.).

Brupartners vraagt om des te waakzamer te zijn wat betreft de hulp en de verbetering van de fysieke en mentale gezondheid van vrouwen en voor hun economische zelfstandigheid, ook na de Covid-19-crisis.

Brupartners wijst bovendien op het feit dat de Covid-19-crisis en de afzonderingsmaatregelen op bepaalde vaststellingen hebben gewezen :

- Intersectionaliteit : gecumuleerde moeilijkheden van de alleenstaande ouders : vrouw, economische en sociale situatie, oorsprong, enz.;
- De economische impact op de gezinnen : immers, de economische moeilijkheden zijn groter geworden voor de alleenstaande gezinshoofden die niet meer kunnen werken (noch telewerk noch fysieke aanwezigheid) en die beroep hebben moeten doen op tijdelijke werkloosheid, met een toelage lager dan hun loon;
- De verharding van de werkomstandigheden en de steeds grotere moeilijkheden om privé- en beroepsleven met elkaar te verzoenen voor de personen werkzaam in de zogenaamde

« essentiële » beroepen en sectoren (gezondheidszorg, sociale hulpverlening, schoonmaak-, distributiesector, enz.);

- De moeilijkheid voor tal van personen om van de ene op de andere dag telewerk te verrichten, zonder zich hierop te hebben kunnen voorbereiden;
- De moeilijkheid om tijdens de afzonderingsperiode met kinderen aan telewerk te doen, toen de scholen en de structuren voor kinderopvang gesloten waren;
- De opvang die moeilijk te beheren is, met wijzigingen van de gewoontes, de verzorging en het welzijn van het kind;
- De moeilijkheden om samen te leven in te kleine woningen, zonder tuin, in soms ongezonde omstandigheden, maar vooral de moeilijkheden en de stress om zijn woning te kunnen behouden;
- De ruimtelijke en tijdsgebonden dispariteiten die wijzen op de moeilijkheden om de afzondering te beleven in bepaalde wijken waar de leefomgeving rond de woning niet toelaat om zich even vrij te maken en een frisse neus te halen;
- De problemen om schoolwerk thuis te maken (tijd, opvoeding, toegang tot informatica-instrumenten, het internet, enz.);
- Het schuldgevoel van de alleenstaande ouder omdat zij geen activiteiten met de kinderen kan voorstellen en verrichten;
- De ingewikkelde naleving van de gedeelde huisvesting;
- De verergering van de fysieke en psychische gezondheidsproblemen, voornamelijk voor de werknemers van de zogenaamde essentiële sectoren. De mentale belasting werd aanzienlijk groter, met rechtstreekse gevolgen voor de alleenstaande ouders;
- Het gebrek aan een sociaal leven en aan gelegenheden om iemand in vertrouwen te nemen;
- De digitalisering tijdens de lockdown van nagenoeg alle overheids- en sociale diensten (bankgegevens, ziekenfonds, werkloosheid, enz.) hebben een grote impact gehad op de niet-opname van rechten. De digitale kloof en de digitale armoede hebben de toegang tot de sociale rechten zeer ingewikkeld en zelfs onmogelijk gemaakt.⁸ Een computer bezitten, over het internet beschikken en het kunnen gebruiken is niet mogelijk voor alle alleenstaande ouders. Meer dan één internetgebruiker op twee (51%) met een laag inkomen bezit slechts een beperkte digitale kennis, tegen slechts 1 op 5 voor personen met een hoog inkomen⁹;
- De psychologische toestand van bepaalde kinderen die niet de vereiste aandacht hebben gekregen van een ouder die telewerk verricht, evenals de ongelijkheid die is ontstaan wat betreft het schoolprogramma van de kinderen in functie van de situatie van de ouders. Verschillende studies hebben namelijk aangetoond dat de aandacht van jonge meisjes niet op technische en digitale studies wordt gericht. Ook dit heeft een invloed gehad op de opvoeding en de schoolbegeleiding van de kinderen tijdens deze periode.

⁸ « 57% van de internetgebruikers met een laag diplomaniveau hebben geen formulieren via elektronische weg naar de overheidsdiensten teruggestuurd terwijl zij deze administratieve formaliteit nochtans moesten vervullen. » Koning Boudewijnstichting-VUB-UCL, Barometer van de digitale inclusie, « *Digitale inclusie* », juni 2020, p.37.

⁹ Koning Boudewijnstichting-VUB-UCL, Barometer van de digitale inclusie, « *Digitale inclusie* », juni 2020, p.25.

3. Actiepistes

Brupartners vestigt de aandacht op het feit dat de voorgestelde acties geen individuele acties zijn maar in hun geheel en op transversale wijze in aanmerking dienen te worden genomen om voor een kettingreactie te zorgen.

Brupartners stelt de oprichting van een werkgroep van referenten voor die technische deskundigen zou omvatten teneinde tot het denkproces bij te dragen, met name door de uitwisseling van hun respectievelijke ervaringen.

Brupartners heeft voor elk thema beleidsprioriteiten, actiepistes en aanbevelingen bepaald.

Mainstreaming

Prioriteiten :

1. Gebruik van de bestaande instrumenten in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, zoals *gendermainstreaming* en de gelijke-kansentest in het kader van alle beslissingen van sociaaleconomische aard die zich op het eenouderschap richten.

Aanbevelingen :

2. Bijzondere aandacht besteden en steun verlenen aan arme werknemers (« working poors ») teneinde hun financiële autonomie te bevorderen.
3. Gebruik in elke analyse van een benaderingsmethode gebaseerd op de gekruiste discriminatie, te weten, het in aanmerking nemen van verschillende gelijktijdige discriminatiecriteria.

Analyses en opvolging

Prioriteiten :

4. Regelmatige communicatie van de gegevens over de situatie van de eenoudergezinnen teneinde de evolutie van hun situaties na te gaan in de tijd (view.brussels, Observatorium van Gezondheid en Welzijn voor Brussel-Hoofdstad, OCMW).
5. Opvoering van de administratieve vereenvoudiging wat betreft de verschillende administratieve stappen ter attentie van de gebruikers.

Aanbevelingen :

6. Opvolging en opname van de ouderschapsparameter in de demografische en de genderspecifieke sociaaleconomische statistieken.
7. Beter in aanmerking nemen door het sociaaleconomisch beleid van de realiteit van de eenoudergezinnen in kansarmoede en verderzetting van de studies; de evolutie van hun situaties in de tijd kunnen nagaan.

Informatie, sensibilisering en preventie

Prioriteiten :

8. Een betere zichtbaarheid bieden aan de bestaande en beschikbare diensten (bijv. financiële steun, thuishulp, ziekteoppas, enz.) voor de eenoudergezinnen.¹⁰

Aanbevelingen :

9. Een betere toegang tot informatie over verschillende diensten mogelijk maken (alimentatievorderingen, juridische diensten, enz.).
10. Ontwikkeling van een betere communicatie over de initiatieven ontwikkeld in het Brussels gewest en vermenigvuldiging van deze initiatieven (bijv. : het Eenoudergezinnenhuis).
11. Rekening houden met de familiale transitie en beter het(de) ogenblik(ken) van het(de) scheidingsmoment(en) begeleiden met de hulp van de bevoegde diensten (OCMW, GGC, gezinsplanning, diensten voor alimentatievordering, enz.).
12. Versterking van de administratieve vereenvoudiging wat betreft de administratieve stappen ter attentie van de gebruikers.
13. Bestrijding van de niet-opname van de rechten.

Begeleiding van de ouders

Prioriteiten :

14. Verhogen en het financieel beter haalbaar maken van dagdagelijkse hulp voor huishoudelijke taken en voor psychologische hulp, met name door een verhoging van de urencontingenten van de sectoren van de thuishulp en door het creëren van plaatsen in de kinderopvang.

Aanbevelingen :

15. Verbetering van de toegang tot informatie en tot de begeleiding van alleenstaande ouders wat betreft hun materiële situatie (bijv. informatie over het bestaan van de aanvullende werkloosheidsvergoeding voor alleenstaanden).

Economie, werkgelegenheid en opleiding

Prioriteiten :

16. Bevordering van de toegang tot opleidingen en van jobbehoud door de uitbouw van de toegang tot de collectieve diensten op verschillende wijzen :
 - a. Via een aangepaste begeleiding (uurregeling, opvang van de kinderen, bereikbaarheid, enz.) van de alleenstaande ouders met kind(eren) opdat zij in de mogelijkheid zouden

¹⁰ Naar het voorbeeld van het Vlaamse gewest : <http://alleenstaandeouder.be>

verkeren om aan kwalificerende opleidingen deel te nemen die hen zullen toelaten om op de arbeidsmarkt aan de slag te gaan;

- b. Door een verhoging van het aantal « Kinderdagverblijven van ACTIRIS » verhelpen aan het gebrek aan kwaliteitsvolle opvangplaatsen voor kinderen uit kansarme gezinnen in het Brussels gewest en door hun ouders, die op zoek zijn naar werk, toe te laten om werk te vinden of aan een opleiding deel te nemen;
- c. Door rekening te houden met het levensparcours van werkzoekenden bij de begeleiding en de activering in de zoektocht naar werk.

17. Bevordering van de verzoening van privé-, gezins- en beroepsleven door :

- a. Vergemakkelijken van de toegang tot het ouderschapsverlof en het tijdskrediet door informatie te verstrekken over het bestaan ervan en de verschillen (voor- en nadelen, ook in termen van pensioen) en door de federale Regering aan te bevelen om het bedrag van hun inkomen te verhogen;
- b. Maatregelen invoeren voor de ondersteuning van de ondernemingen die beleidsmaatregelen opzetten of toepassen voor een betere wisselwerking tussen privé- en beroepsleven en door promotie te maken voor maatregelen voor de aanpassing van werkuren en arbeidsvoorwaarden om werk en privéleven beter met elkaar te verzoenen, zoals de aanpassing van de werkuren, de mogelijkheid om telewerk te verrichten (voor te leggen aan het sectoraal sociaal overleg of bedrijfsoverleg om misbruiken te voorkomen en collectief de keuzes inzake gelijkheid en prioriteiten te stellen). Dit zou kunnen gebeuren in het kader van de reeds bestaande steunvoorzieningen inzake diversiteit en in de diversiteitsplannen van de ondernemingen, maar eveneens door voor alleenstaande ouders het aantal sociale verlofdagen te verhogen in geval van (een) ziek(e) kind(eren);
- c. Verbetering van de (financiële) toegang tot het ouderschapsverlof en het tijdskrediet voor eenoudergezinnen teneinde complementen te genieten om over een fatsoenlijk loon te beschikken.

18. Meer middelen investeren in eenoudergezinnen via de partnershipsovereenkomsten van Actiris; het thema van de eenoudergezinnen opnemen in projectoproepen in het kader van de facultatieve toelagen, teneinde op dit gebied projecten op te zetten.

19. Vergemakkelijken en versnellen van de procedures voor de erkenning van diploma's en de erkenning van competenties en ervaringen verworven via aangepaste doorstroomopleidingen om toegang te hebben tot beter betaalde jobs.

Aanbevelingen :

20. Bevordering van de beschikbaarheid van alleenstaande ouders op de arbeidsmarkt door een uitbreiding van het dienstenaanbod (bijv. : kinderopvang, plaatsen in crèches, buitenschoolse activiteiten, thuishulp en thuiszorg, ziekteopvang (voor kinderen) thuis, enz.), met name door de verhoging van de urencontingenten van de sectoren van de thuiszorg en door de oprichting van plaatsen in de kinderopvang en de buitenschoolse activiteiten en stages.

21. Verhoging van de aantrekkelijkheid van de beroepen door het verbeteren en vergemakkelijken van de toegang tot opleidingen voor eenoudergezinnen, bijvoorbeeld d.m.v. bijkomende plaatsen in de opleidingscentra, de uitbouw van het meterschap, de intervisies tussen werkneemsters, enz. (zie ook Kinderopvang, Begeleiding van de ouders, Huisvesting)
 - a. Invoering van een opleidingsrichting met bijkomende plaatsen in de opleidingscentra, al dan niet SPI, om meer opleidingen te kunnen aanbieden die de toegang tot het beroep van gezinshulp mogelijk maken. De wachtlijst in Brussel is vandaag te lang. De kandidaten moeten 2-3-4 jaar wachten alvorens een plaats te bekomen. Zij geven dit opleidingsidee bijgevolg vaak op en/of richten zich op andere betrekkingen. Dit zou toelaten om de mobiliteit van de huishoudhulpen naar het beroep van gezinshulp op te voeren;
 - b. Toename van de urencontingenten voor de ziekenoppassers in de thuisomgeving. Net zoals voor de thuishulp, werd dit contingent sedert verschillende jaren niet meer verhoogd. De vraag neemt nochtans elk jaar toe, in tegenstelling tot het aanbod. Ook de barema's van deze functies zouden een harmonisatie moeten ondergaan teneinde de mobiliteit van de werkneemsters tussen deze functies te bevorderen.
 - c. Ontwikkeling van het meterschap door een oudere of meer ervaren werkneemster. Hiertoe moeten de meterschapsuren in de toelagen worden opgenomen, of moet er een jaarlijks budget worden voorzien binnen het opleidingsfonds om het meterschap te kunnen financieren.
 - d. Toename van de intervisies tussen de werkneemsters teneinde goede praktijken te kunnen uitwisselen.
22. Bevordering van de toegang tot en het behoud van werkgelegenheid voor de verantwoordelijken van eenoudergezinnen. Bevordering van het behoud van het genot van de vervangingsinkomens en van de steun voor huisvesting.
23. Bevordering van de toegang tot opleidingen door de invoering van een aangepaste begeleiding (uurregelingen, kinderopvang, bereikbaarheid, enz.) voor alleenstaande vrouwen met kind(eren) opdat zij aan kwalificerende opleidingen zouden kunnen deelnemen om hun intrede op de arbeidsmarkt te doen.
24. Toezien op de toegang en het verkrijgen van bepaalde soorten van specifiek verlof, de fiscale aftrek van de kosten, het in aanmerking nemen van kosten voor kinderopvang, stages, enz.
25. Ondersteuning van bijzonder vrouwelijke sectoren en beroepen (bijv. thuishulp, huishoudhulp, enz.) door een verhoging van hun aantrekkelijkheid (via barema's, omkadering, mobiliteit in de sector, enz.).
26. Volledige informatie (de voor- en nadelen) over de verschillende formules inzake loopbaanonderbreking, ouderschapsverlof (tijdskrediet en specifiek verlof) door rekening te houden met de mogelijke verdeling van de verantwoordelijkheden tussen de twee ouders en door zich te laten leiden door de goede praktijken (aanpassing van de uurregelingen in de ondernemingen, aangepaste werkuren, enz.).

27. Meer aangepaste opvangplaatsen creëren voor atypische uurregelingen die financieel haalbaar en kwaliteitsvol zijn teneinde de toegang tot werk te vergemakkelijken.
28. Versterken van het netwerk van crèches en van opleidingspartners.
29. Zonder afbreuk te doen aan de opdrachten van ACTIRIS, behoud en verspreiding van het complement « alleenstaande ouder ».
30. Zich vormen en werk zoeken is duur en nog duurder voor eenoudergezinnen; dit aspect moet in aanmerking worden genomen bij de evaluatie van het zoeken naar werk.
31. Bestrijding van de discriminatie bij aanwerving van eenoudergezinnen, met name via sensibiliseringscampagnes over de vooroordelen waarvan zij het slachtoffer zijn.

Huisvesting

Prioriteiten :

32. Verhoging van het aantal sociale woningen door de bouw van nieuwe woningen, teneinde tegemoet te komen aan de gebrekkige toegankelijkheid tot dit soort van woningen in het Brussels gewest.
33. Omkadering van de woonprijzen (bijv. rooster van de huurprijzen, paritair comité, enz.) in het Brussels gewest en het opzetten van instrumenten voor een gendergevoelig huurprijzenbeleid.
34. Op korte termijn, ondersteuning van de maatregelen ter bestrijding van de energiearmoede en de moeilijkheden inzake waterbevoorrading.
35. Vergemakkelijken van de toegang van eenoudergezinnen tot publieke sociale woningen, door met name het gewicht van de huurlasten te beperken of door quota te voorzien.
36. Prioritaire sociale woningen aanbieden voor alleenstaande moeders of de toegang tot gedeelde woningen voor alleenstaande moeders voorzien teneinde deze gezinnen toe te laten om hun lasten te verminderen en om een woning te verwerven.
37. Woontoelagen voorzien indien er geen sociale woningen beschikbaar zijn, teneinde de huurkost te verminderen.
38. Specifieke maatregelen inzake huisvestingssteun nemen voor eenoudergezinnen, zowel wat betreft de huurmarkt (prioritaire toegang tot sociale woongelegenheid verlenen, versterking van de huurpremies, enz.) als wat betreft de mogelijkheid om een woning te verwerven.
39. Betere ondersteuning en sensibilisering van de sociale verhuurkantoren die ook aan dit publiek een kwaliteitsvolle begeleiding moeten kunnen bieden.

40. Voorrang verlenen aan vrouwen die het slachtoffer zijn van gendergeweld en die van de ene op de andere dag op straat belanden, in het gezelschap van kinderen, via nood- of doorgangswoningen die aan deze gezinnen aangepast zijn.

Aanbevelingen :

41. Begeleiding van de invoering van een huurtoelage door de plafonnering van de betrokken huurprijzen.¹¹
42. Een denkproces wijden aan de nieuwe types van alternatieve woningen waarin een aantal bevolkingsgroepen terechtkunnen (eenoudergezinnen, jongeren, personen met een handicap, bejaarden, enz.). Men moet vermijden om de eenoudergezinnen samen te brengen en ontmoetingen en onderlinge hulp bevorderen.
43. Versneld op de markt brengen van kwaliteitsvolle woningen tegen bescheiden huurprijzen, vooral woningen met 3 en meer slaapkamers.
44. Tussenkomen wat betreft het onderscheid tussen “alleenstaande” en “samenwonende” en rekening houden met de transitie momenten die talrijk kunnen zijn en personen kwetsbaar maken. De federale reglementering zou moeten worden herzien opdat samenwonenden zonder persoon ten laste dezelfde toelage en dezelfde rechten als alleenstaanden ontvangen.
45. Invoering van selectieve woonpremies op basis van het enig inkomen, wat de huur van degelijke woningen op de private woonmarkt mogelijk zou maken, zoals elders in Europa.
46. Individualisering van de rechten op toelagen in bijzondere situaties inzake sociale bijstand, huisvesting, zoals het “samen-huren” of de gedeelde woning.
47. Uitbreiding van de verlagingen of vrijstellingen van belastingen voor eenoudergezinnen of eenoudergezinnen met een kind met een handicap of in een moeilijke gezondheidstoestand.
48. Ondersteuning van de hulpmaatregelen voor renovatie voor eenoudergezinnen.
49. Bestrijding van discriminatie bij huisvesting voor eenoudergezinnen.
50. Nadenken over het project «Monoweb» voor het zoeken naar een woning voor alleenstaande moeders, met name via gegroepeerde woningen, evenals een opgevoerde begeleiding van eenoudergezinnen doorheen de toegang tot huisvesting via de sociale verhuurkantoren (SVK).

¹¹ [A-2018-008-ESR](#)

Ruimtelijke ordening

Prioriteiten :

51. Verzekeren van de toepassing van een gendergevoelige benadering en van ouderschap bij de beslissing tot en de planning van inrichtingen, met prioriteit voor collectieve uitrustingen in de openbare ruimten van wijken met een hoge kinderdichtheid.

Aanbevelingen :

52. Ondersteuning en bevordering van de duurzame inrichting van uitrustingen en animatievoorzieningen in de openbare ruimten van wijken met een hoge kinderdichtheid (groene ruimten, speelpleinen en andere recreatieve voorzieningen, ontmoetingsruimten, enz).
53. Invoering van mechanismen tot raadpleging van de begunstigden in plannen en inrichtingsprojecten.

Mobiliteit

Prioriteiten :

54. Verbetering van de financiële toegankelijkheid van het openbaar vervoer (bijv. de prijs van een MIVB-vervoerbewijs wordt voor 1 uur berekend. Alleenstaande ouders begeven zich naar de crèche en/of de school, en 1 uur is bijgevolg onvoldoende voor een traject wat betreft deze scenario's).
55. Uitwerking van een gendergevoelige diagnose en toepassing van de resultaten van het mobiliteitsbeleid in een stedelijke zone door de integratie van het proces van de verkennende wandelingen; dit impliceert de verbetering van de zachte mobiliteit en de beveiliging van de openbare ruimten (verlichting, verlaging van de trottoirs, bushalte op verzoek, aanleg van fietspaden, enz.).
56. Een denkproces wijden aan de leeftijden, met name aan het concept van "Tijkantoor", met het oog op een synchronisatie van de verschillende activiteiten voor een vermindering van de verplaatsingsnoden en een verbetering van de tijdskwaliteit en het tijdsgebruik (bijv. spreiding van de tijden).

Aanbevelingen :

57. Verbetering van het veiligheidsgevoel in openbare ruimten en in het openbaar vervoer, met name door de heractivering van het Lichtplan van het Brussels gewest.
58. Integratie van het concept « menselijke mobiliteit » in het kader van het te voeren beleid om de mobiliteit van alleenstaande moeders te verbeteren.

59. Verbetering en bevordering van de zachte mobiliteit door te waken over inrichtingen van de openbare ruimten (doorgang voor kinderwagens, trottoirs, enz.) en door het openbaar vervoer in deze zin in te richten.
60. Meting van de mobiliteitspraktijken van de gezinnen, vrouwen en kinderen, teneinde op basis van de resultaten van de studies een plan op te stellen met het oog op de ontwikkeling van een openbaar vervoer dat voor iedereen toegankelijk is (bijv. toegang voor kinderwagens, enz.).

Beleid inzake kinderopvang

Prioriteiten :

61. Toename van het aantal plaatsen en bevordering van de financiële toegankelijkheid van de crèches en opvangplaatsen om alle gezinnen in de mogelijkheid te stellen om hierop beroep te doen.
62. Het begrip van « quota » voor de opvangplaatsen in de crèches achterwege laten door bijkomende plaatsen te openen, eerder dan plaatsen voor te behouden aan eenoudergezinnen (want de situatie van het eenouderschap evolueert en het is mogelijk dat eenoudergezinnen het voordeel van de quota op een dag niet meer genieten).
63. De opvang in scholen gratis maken of de prijzen ervan verminderen.

Aanbevelingen :

64. Studie van de situatie en de noden van de kinderopvangplaatsen en een kwantitatieve analyse van deze verschillende structuren verrichten.
65. Bevordering van de financiële toegankelijkheid van de crèches en opvangplaatsen om alle gezinnen toe te laten om hierop beroep te doen.

Socio-culturele en buitenschoolse activiteiten

Prioriteiten :

66. Ondersteuning en stimulatie met redelijke prijzen van lokale socioculturele activiteiten, plaatsen en diensten, vooral deze die leiden tot ontmoetingen, solidariteit en participatie, zoals de vrouwenhuizen.
67. Bevordering van de toegang tot cultuur door de toekenning van cultuurcheques of verlaagde tarieven.
68. Bevordering van de toegang tot sportactiviteiten door de toegang tot infrastructuur en stages tijdens schoolvakanties mogelijk te maken.
69. De sociale activering en de pedagogische ondersteuning van kinderen van elke leeftijd bevorderen.

Aanbevelingen :

- 70. De financiële toegankelijkheid van de buitenschoolse activiteiten voor de kinderen van ouders met een laag inkomen mogelijk maken (preferentiële tarieven voor eenoudergezinnen, naar het voorbeeld van het sociaal of preferentieel tarief).
- 71. Stijging van het aantal plaatsen en verbetering van de financiële toegankelijkheid van de buitenschoolse activiteiten en stages voor kinderen van ouders met een laag inkomen mogelijk maken (voorkeurstarieven voor eenoudergezinnen, naar het voorbeeld van het sociaal of preferentieel tarief).

Hulp tegen huishoudelijk en familiaal geweld**Prioriteiten :**

- 72. Sensibilisering en verspreiding van het Brussels plan ter bestrijding van het geweld op vrouwen¹² en bijzondere aandacht voor de uitvoering van de maatregelen van dit plan.
- 73. Toename van het aantal preventie- en sensibiliseringscampagnes over familiaal en huishoudelijk geweld en over de impact op kinderen.
- 74. Oplijsting van de hulpdiensten bij geweld in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest voor eenoudergezinnen.
- 75. Ontwikkeling van een ondersteunde en transversale benadering met betrekking tot huishoudelijk, familiaal en intra-familiaal geweld, met bijzondere aandacht voor alleenstaande moeders.

Aanbevelingen :

- 76. In het beleid ter bestrijding van het geweld op vrouwen rekening houden met de impact op kinderen, zowel vanuit psychologisch als fysiek oogpunt, evenals op de gezinsrelatie (scheiding, co-ouderschap, enz.), en dit met bijzondere aandacht voor eenoudergezinnen.
- 77. Een oplijsting maken van de bestaande hulpdiensten inzake geweld in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, rekening houdend met de factor van het eenouderschap.
- 78. Jaarlijkse structurele analyse van de vragen en klachten inzake echtelijk geweld tijdens de periode van de Covid-19-crisis, in het verlengde van de studie besteld door de intra-Brusselse taskforce « Echtelijk en intrafamiliaal geweld » en die door Brussel Preventie & Veiligheid¹³ zal worden verricht.
- 79. Vergemakkelijken, op het vlak van de administratieve procedures, van de uitvoering van de noodmaatregelen (huisvesting, kinderopvang, zorg, enz.) die alleenstaande moeders harder treffen.

¹² <https://equal.brussels/nl/publications/>

¹³ <https://bps-bpv.brussels/en/home-en>

80. Oprichting van een pluridisciplinair trefpunt om vrouwen, die het slachtoffer van geweld zijn, een klacht te laten indienen, op medisch en psychologisch vlak kunnen worden begeleid en waar de kinderen in zulke delicate momenten kunnen worden opgevangen.
81. Verspreiding van volledige en praktische informatie over de rechten van slachtoffers : klachten, procedures en termijnen, schadeloosstellingen.

Kansarmoede en digitale inclusie

Prioriteiten :

82. De digitale instrumenten (computer, tablet, telefoon, enz.) voor elke alleenstaande moeder toegankelijk maken, evenals de toegang tot het internet.
83. Aan elk individu (d.m.v. opleidingen) de nodige digitale kennis bijbrengen voor het gebruik van de digitale instrumenten als een hefboom voor haar sociale en economische inschakeling.

Aanbevelingen :

84. Aan alleenstaande moeders in de gemeenten en via de verenigingen publieke ruimten ter beschikking stellen met computers die op het internet zijn aangesloten, evenals opleidingen om de digitale uitsluiting te bestrijden.
85. Garanderen dat eenieder toegang heeft tot de essentiële diensten die op het internet of via smartphone zouden worden georganiseerd (bijv. de aankoop van vervoerbewijzen, enz.).

Waarborg en toegang tot rechten

Prioriteiten :

86. Beschikken over de nodige menselijke en financiële middelen om elk persoon, die voor een fundamenteel recht of een sociale voorziening in aanmerking komt, toe te laten om hiervan ook daadwerkelijk te genieten.¹⁴
87. Studie van de invoering van de automatische toekenning van rechten.
88. Studie van de invoering van de individualisering van rechten. Tussenkomen wat betreft het onderscheid tussen “alleenstaande” en “samenwonende” en rekening houden met de transitiemomenten die talrijk kunnen zijn en personen kwetsbaar maken. De federale reglementering zou moeten worden herzien opdat samenwonenden zonder persoon ten laste dezelfde toelage en dezelfde rechten als alleenstaanden ontvangen
89. Een betere toegang tot informatie mogelijk maken – bijvoorbeeld een referente « eenoudergezinnen » bij de OCMW, de ziekenfondsen, enz.

Aanbevelingen :

90. Omkadering van het statuut van eenoudergezinnen in het Brussels gewest.

¹⁴ [A-2018-032-ESR](#)

91. Ontwikkeling van de samenwerkingsverbanden en van een samenwerking tussen de verschillende steun verlenende instanties met het oog op de harmonisering van de toekenningsvoorwaarden, en een uitwisseling van gegevens mogelijk maken.
92. Een denkproces wijden aan het beleid inzake kinderbijslag voor eenoudergezinnen. Momenteel houdt het beleid inzake kinderbijslag rekening met de eenoudergezinnen, maar enkel vanaf 2 kinderen en met een maximum tot 3 kinderen, en voor een bedrag van 20 euro per kind.

Justitie

Prioriteiten :

93. Waken over de eerbied voor het hoger belang van het kind in alle gerechtsbeslissingen, via een aangepaste opleiding van de magistraten.
94. De federale Staat interpellieren en de actiemaatregelen inzake justitie herfinancieren.

Aanbevelingen :

95. Verbetering van de werking van justitie in dossiers over eenoudergezinnen, met name door te werken aan de te sterke focus op het co-ouderschap, de huisvesting van de kinderen en de in vele gevallen door de overheid opgelegde bemiddeling .
96. Oplijsting van de verschillende diensten en steunmaatregelen die voor deze alleenstaande moeders in het Brussels gewest beschikbaar en toegankelijk zijn, naar het voorbeeld van het initiatief van « Pour la Solidarité-PLS », teneinde een snelle toegang tot gerechtshulp mogelijk te maken.

Bestrijding van discriminatie en vooroordelen

Aanbevelingen :

97. Bevordering van een positief imago en positieve campagnes over eenouderschap voeren en aanmoedigen.
98. Verbeteringen realiseren via een beleid van positieve acties .

Impact op de kinderen en jongeren

Aanbevelingen :

99. Identificatie, voorzien van steun en opvolging met betrekking tot de moeilijkheden die kinderen en jongeren in deze situaties doormaken.
100. Invoering van steunmaatregelen voor kinderen en jongeren in eenoudergezinnen.

4. Actoren en opvolging

Brupartners onderstreept dat de actiepistes om de situatie van de alleenstaande moeders, die in dit initiatiefadvies worden bepaald, zowel op werkenden als op werkzoekenden betrekking hebben, met inbegrip van dezen uitgesloten van het genot van een werkloosheidsvergoeding. Ook al heeft het eenouderschap gekoppeld aan kansarmoede voornamelijk betrekking op vrouwen, toch wenst **Brupartners** eraan te herinneren dat deze kansarmoede ook mannen kan treffen die bijgevolg zowel bij het denkproces als bij de opgerichte voorzieningen moeten worden betrokken. Het genderspect van deze problematiek, dat - gelet op de cijfers - niet betwijfeld kan worden (86.6% moeders aan het hoofd van eenoudergezinnen), is nog evidentier gelet op de verschillen inzake loonkloof, financiële en sociale moeilijkheden, enz.

Brupartners vestigt de aandacht op het belang om duidelijk de publieke en private actoren te bepalen die met de uitvoering van deze acties belast zullen zijn. Hij heeft in dit verband per thema een reeks actoren bepaald (*zie Bijlage 1*).

Brupartners geeft aan dat de eerste actoren die hierbij betrokken zijn, en meer bepaald bij de uitvoering van deze maatregelen op het vlak van informatie, sensibilisering en begeleiding, de sociale gesprekspartners zelf zijn, in het kader van hun verschillende acties en in de verschillende instanties waarin zij zetelen.

Brupartners stelt de oprichting van een specifieke cel voor die belast zou zijn met de coördinatie en de opvolging van de maatregelen die voor eenoudergezinnen worden voorgesteld. De realisatie van deze opvolging zou op jaarlijkse basis worden toevertrouwd aan het Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad die hiervoor met het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen zou samenwerken.

*

* *

BIJLAGE 1 : Voorstellen van de belangrijkste publieke en particuliere actoren

Actiepistes	Voorgestelde actoren
➤ Mainstreaming/Gelijkekansentest	- Alle Brusselse Regeringsleden (beleidsverklaring van de Regering, beleids-ondersteunende nota's, ...) - Alle in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest aanwezige publieke actoren (Actiris, ...) - OCMW's/Federaties van de Brusselse OCMW's (Brulocalis) - Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad - Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting - Sociale gesprekspartners - Adviesraad voor Gelijkheid tussen Vrouwen en Mannen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest - Nederlandstalige Vrouwenraad en de Conseil des femmes francophones de Belgique - Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen
➤ Analyse en monitoring	- View.brussels - Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad - Perspective.brussels - OCMW's - Observatoire de l'Enfant (Cocof)
➤ Informatie, sensibilisering en preventie	- Sociale gesprekspartners - Bruxellesocial.be, un accès à l'ensemble des acteurs sociaux-santé - Sociaalbrussel.be, een toegang naar de actoren in de welzijns- en gezondheidssector - Brussel Economie en Werkgelegenheid - Vereniging van de Stad en de Gemeenten (Brulocalis)

	- Federatie van de Bicommunautaire Maatschappelijke Diensten - Verenigingen die actief zijn in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, met name vrouwenverenigingen en verenigingen voor armoedebestrijding - OCMW's/Federaties van de Brusselse OCMW's (Brulocalis) - Psycho-Medische-Sociale Centra - Ziekenfondsen - Onthaalbureaus voor nieuwkomers - Actiris - GGC - Centra voor Gezinsplanning - Dienst voor Alimentatievorderingen (DAVO) - Comité de programmation de l'ONE - Kind & Gezin
➤ Ouderbegeleiding	- Verenigingen die actief zijn in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, met name vrouwenverenigingen - Centra voor Gezinsplanning - Centre de prévention des violences conjugales et familiales (Cocof) - VGC - Psycho-Medische-Sociale Centra
➤ Economie, tewerkstelling, opleiding	- Sociale gesprekspartners - Actiris - View.brussels - Brussel Economie en Werkgelegenheid - Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad - Perspective.brussels - Actoren van de socio-professionele inschakeling (Missions locales, Jobhuizen, Werkwinkels, ...)

	- OCMW's/Federaties van de Brusselse OCMW's (Brulocalis) - ONE - Kind & Gezin - Bruxelles Formation - VDAB Brussel - Centrum voor Gezinsplanning - Federatie van de Bicommunautaire Maatschappelijke Diensten
➤ Huisvesting	- Sociale gesprekspartners - Urban.brussels - Verenigingen die actief zijn in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest - Grondregieën van de gemeenten - Woningfonds - Federatie van de Sociale Verhuurkantoren (FEDSVK) - Brusselse Gewestelijke Huisvestingsmaatschappij (lokale maatschappijen) - Citydev.brussels
➤ Ruimtelijke ordening	- Sociale gesprekspartners - Urban.brussels - Vereniging van de Stad en de Gemeenten (Brulocalis) - Netwerk Wonen - Perspective.brussels
➤ Mobiliteit	- Brussel Mobiliteit - Brulocalis - De MIVB, de NMBS, ... - Sociale gesprekspartners - Vereniging van de Stad en de Gemeenten (Brulocalis)

	- Brussel Preventie en Veiligheid - Verenigingen die actief zijn in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest
➤ Kinderopvangbeleid	- ONE - Kind & Gezin - Observatoire de l'Enfant (Cocof) - Federatie van de Bicommunautaire Maatschappelijke Diensten - Service d'aide à la jeunesse (SAJ) - Psycho-Medische-Sociale Centra
➤ Sociaal-culturele en buitenschoolse activiteiten	- Sociale gesprekspartners - Diensten voor buitenschoolse kinderopvang - Réseau Coordination Enfance - Huizen van de vrouw - Verenigingen die actief zijn in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, met name vrouwenverenigingen en verenigingen voor armoedebestrijding - Vereniging van de Stad en de Gemeenten (Brulocalis - sociaal-cultureel)
➤ Hulp tegen huiselijk en familiaal geweld	- Verenigingen die actief zijn in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, met name vrouwenverenigingen en verenigingen voor armoedebestrijding - Actiris - OCMW's/Federaties van de Brusselse OCMW's (Brulocalis) - Centre de prévention des violences conjugales et familiales (Cocof) - Centrum voor Gezinsplanning - VGC - Psycho-Medische-Sociale Centra

➤ Bestaansonzekerheid en digitale inclusie	- Gemeenten - OCMW's - Vormingen rond digitale inclusie (https://www.123digit.be/nl/)
➤ Garantie en toegankelijkheid van rechten	
➤ Justitie	
➤ Bestrijding van discriminaties en vooroordelen	- Verenigingen die actief zijn in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest
➤ Impact op kinderen en jongeren	- Centra voor Gezinsplanning - VGC - Psycho-Medische-Sociale Centra